

- BARTHAS JÓZSEF 1982. Puszta személynevei. Magyar Személynévi Adattárak 45. ELTE, Bp.
- BENKŐ LORÁND 1957. Magyar nyelvjárástörténet. Tankönyvkiadó, Bp.
- BENKŐ LORÁND 1990. A csángók eredete és települése a nyelvtudomány szemszögéből. MNyTK. 188. Bp.
- BERECZ ÁGOSTON 2009. A családnév románsága a dualizmus kori erdélyi, illetve a magyarországi román nemzeti elit énképében. In: FARKAS–KOZMA szerk. 2009: 263–72.
- BEREGSZÁSI ANIKÓ – CSERNICKÓ ISTVÁN 2011. A kárpátaljai magyar személynevek átírásának és használatának kérdésköréről. Magyar Nyelvőr 135: 414–22.
- BURA LÁSZLÓ 1989. Bogdánfalva személynevei. Magyar Személynévi Adattárak 91. ELTE, Bp.
- FARKAS TAMÁS 2002. Nyelvművelés és családnév-változtatás. In: BALÁZS GÉZA – A. JÁSZÓ ANNA – KOLTÓI ÁDÁM szerk., Éltető anyanyelvünk. Mai nyelvművelésünk elmélete és gyakorlata. Írások Grétsy László 70. születésnapjára. Tinta Könyvkiadó, Bp., 159–63.
- FARKAS TAMÁS 2009. Családnévrendszer, névhasználat, névváltozás nyelvi-kulturális kontaktushelyzetben. Névtani Értesítő 31: 27–46.
- FARKAS TAMÁS – KOZMA ISTVÁN szerk. 2009. A családnév-változtatások történetei időben, térben, társadalomban. Gondolat Kiadó – Magyar Nyelvtudományi Társaság, Bp.
- B. FODOR KATALIN 2011. Moldvai családnevek. In: VÖRÖS FERENC szerk., A nyelvöldrajztól a névföldrajzig II. Savaria University Press, Szombathely, 117–26.
- HAJDÚ MIHÁLY 1980. Az 1646–47. évi Bandinus-féle összeírás névstatistikái. Magyar Személynévi Adattárak 30. ELTE, Bp.
- HAJDÚ MIHÁLY 2003. Általános és magyar névtan. Osiris Kiadó, Bp.
- MIKECS LÁSZLÓ 1944. A moldvai katolikusok 1646–47. évi összeírása. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár.
- PÉNTÉK JÁNOS 2004. A moldvai magyar nyelv szótára – elvek és problémák. In: KISS JENŐ szerk., Nyelv és nyelvhasználat a moldvai csángók körében. MNyTK. 221. Bp.
- TRUNKI PÉTER 2011. A moldvai Forrófalva és környéke családnevei a 17–18. században. Névtani Értesítő 33: 59–70.
- VÖRÖS FERENC 2009. Névváltoztatás és névhelyreállítás a kisebbségi magyar nyelvhasználat tükrében. In: FARKAS–KOZMA szerk. 2009: 57–74.

TRUNKI PÉTER

T Á R S A S Á G I Ü G Y E K

A Magyar Nyelvtudományi Társaság 108. közgyűlése

A Magyar Nyelvtudományi Társaság 2012. december 11-én az ELTE BTK Múzeum körüli tanácstermében tartotta meg 108. közgyűlését.

1. Kiss Jenő elnök üdvözölte a megjelenteket, és felkérte Tolcsvai Nagy Gábor egyetemi tanárt, tartsa meg előadását, melynek címe: „Tervezés, (ön)értelmezés, fenntartás: a magyar nyelvstratégia lehetőségei és kötelességei”¹

¹ L. jelen számunkban.

2. Az előadás elhangzása után Juhász Dezső főtitkár terjesztette elő jelentését a Társaság 2012. évi működéséről:

Tisztelt Közgyűlés! A Magyar Nyelvtudományi Társaság 108. évének munkájáról a következőkben számolhatok be.

1. Az idén is három választmányi ülésünk volt: egy tavasszal, kettő ősszel.

a) A tavaszi ülésünket június 12-én tartottuk. Fő napirendi pontjaink a következők voltak: Az őszi program előkészítésének keretében Keszler Borbála, a Magyar Nyelvi Szakosztály elnöke és Ladányi Mária, az Általános Nyelvészeti Szakosztály titkára adtak tájékoztatást arról, hogy milyen előadásokat terveznek. A társasági kiadványokról röviden Farkas Tamás titkár számolt be: időben megjelent a Magyar Nyelv és az Anyanyelv-pedagógia első száma, valamint az év elején a Névtani Értesítő tavalyi, 33. kötete. Juhász Dezső ismertette a Magyar Nyelv második, akkor szerkesztés alatt álló Benkő-émlékszámanak a tartalmát, és jelezte a szerkesztőség azon elhatározását, hogy ezt a füzetet különnyomatként az MNyTK. sorozatban is megjelentetik majd. Tematikus Magyar Nyelv-számot jövőre is tervezünk: a Társaság által szervezett májusi pragmatikai kerekasztal-megbeszélés előadásait a 2013. évfolyam 2. számában adjuk közre. Az egyéb ügyek napirendi pontban Kiss Jenő elnök beszámolt a Benkő-hagyaték sorsáról. A hozzászólások között tagdíjfizetést érintő és konferencia-hírekről szólók is voltak.

b) Az első őszi választmányi ülésünket október 24-én tartottuk. Ennek főbb napirendi pontjai az emlékérmekre és a megemlékezésekre javaslatot tevő bizottságok kiküldése, a tagfelvétel, a kiadványügyek és egy pragmatikai tagozat létesítése voltak. A bizottságok megalakítása után, a kiadványokra térve Juhász Dezső főtitkár számolt be arról, hogy megjelent a Magyar Nyelv második és harmadik füzet, az Anyanyelv-pedagógia harmadik száma; szerkesztés alatt van a Névtani Értesítő idei számának anyaga. A Magyar Nyelv augusztusi, második száma helyet adott nemcsak a tavaly novemberben rendezett Benkő-émlékülésnek, hanem a részletes Benkő-bibliográfia mellett olvasható benne annak a video-interjújának a lejegyzett szövege is, amelyet Kiss Jenő készített Társaságunk tiszteletbeli elnökével. A különszámot Benkő Lorándról készült fotók zárják. – Külön napirendi pontként foglalkozott a választmány azzal az előterjesztéssel, amelynek előadója Tátrai Szilárd volt. A javaslat szerint alakuljon az Általános Nyelvészeti Szakosztály kebelében egy pragmatikai tagozat, mivel – ahogy a rendkívül sikeres tavaszi kerekasztal-ülés is jelezte – a magyarországi pragmatikai kutatások elérkeztek egy olyan szintre, amely indokolttá teheti megfelelő szervezeti forma kialakítását. Mivel a kezdeményezésben a budapestin kívül több vidéki egyetem kutatócsoportja is részt vesz, várható, hogy a jövőbeli rendezvények is változatos helyszíneken zajlanak majd, tovább színesítve a Társaság vidéki csoportjainak a munkáját. A tagozat megalakításával összefüggő szervező és koordináló munkát Németh T. Enikő és Tátrai Szilárd vállalták. A Társaság elnöke és főtitkára, valamint Péter Mihály, az Általános Nyelvészeti Szakosztály elnöke támogatólag szólak hozzá az indítványhoz, kiemelve azt, hogy a tagozati forma sikeresnek bizonyult az anyanyelv-pedagógiai és a névtanos kutatók összefogására is. Ezek a szervezeti egységek megállták a helyüket, ma is színvonalasan dolgoznak, önálló folyóiratokat működtetnek, és tevékenységük országos hatókörűnek tekinthető. A javaslatot a választmány egyhangú szavazással támogatta. – A választmányi ülésen tagfelvétellel is sor került.

c) Az idei harmadik választmányi ülésünk, amelyet december 4-én tar-

tottunk, hagyományosan a közgyűlés előkészítésének jegyében zajlott. A közgyűlés helyszínéről, az elhangzó előadás címéről elnökünk tájékoztatta a megjelenteket. A decemberi választmányi ülésünkön elfogadtuk az emlékérmek és emléklapok odaitételére kiküldött bizottságok javaslatait. Idén a Társaság három díjat ad ki: Csúry Bálint-emlékérem, Gombocz Zoltán-emlékérem, Kosztolányi-emléklakett. A bizottságok elnökeinek javaslatát a választmány egyhangúlag támogatta. A megemlékezési bizottság elnöke ismertette a jövőre kerek évfordulót ünneplő tagtársak névsorát, és javaslatot tett a köszöntő személyekre. A választmány a javaslatokat kiegészítette, majd támogatólag megszavazta. A választmányi ülésen tagfelvételre is sor került. Az egyéb napirendi pontok között Juhász Dezső főtktár felhívta a figyelmet idei utolsó rendezvényünkre, a december 18-án sorra kerülő interdiszciplináris nyelvemlék-konferenciára, amelynek egyik társszervezője a Magyar Nyelvtudományi Társaság. A részletes program olvasható a honlapunkon.

2. A tavaszi és őszi felolvasó üléseink száma Budapesten összesen 20 volt. Ez a szám megegyezik a tavalyival, tehát tartjuk a rekordszámot. Kilencet a Magyar Nyelvi Szakosztály rendezett, hatot az Idegen Nyelvi Szakosztály, négyet az Általános Nyelvészeti Szakosztály, egyet pedig a Finnugor Szakosztály. Az előadók időrendben a következők voltak: Korompay Klára, Nyomárkay István, Kemény Gábor, Holler László, N. Fodor János, Pátrovics Péter, Schirm Anita, Kovács Oxána, Károly Krisztina, Ladányi Mária, Terts István, Honti László, Németh Michal, Cseresnyési László, Domonkosi Ágnes, Horváth László, Raátz Judit, Gósy Mária, Vig István, Brenner Koloman.

Tavaszi szakmai programunkat színesítette egy kerekasztal-beszélgetés is. Május 15-én a pragmatikai kutatások magyarországi helyzete állt az eszmecsere közép-pontjában. A Magyar Nyelvi Szakosztály rendezvényét Németh T. Enikő és Tátrai Szilárd szervezte. Az őszi programok záró eseménye az „Emlékkonferencia az Ómagyar Mária-siralom felfedezésének 90., valamint a Königsbergi töredék megtalálásának 150. évfordulója alkalmából”. A társrendezők: az ELTE Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszéke, valamint Nyelvtudományi Doktori Iskolája.

Az idei felolvasó üléseken köszöntöttük a hetvenéves A. Molnár Ferencet és Manherz Károlyt, valamint a nyolcvanéves Grétsy Lászlót, Róna-Tas Andrást és B. Gergely Piroskát. Jó egészséget, további munkakedvet kívánunk minden jubiláló tagtársunknak!

A Magyar Nyelvi Szakosztály két tagozatának munkájáról a következő rövid híradásokkal adok számot:

a) A Névtani tagozat egy síkfőkúti, egy budapesti és egy sárvári tanácskozással, valamint három budapesti és három debreceni egyéni előadással gazdagította a Társaság éves programját. A síkfőkúti és a sárvári konferenciáról a vidéki csoportok részbeszámolóit kapcsán fogok szólni, a budapesti tanácskozásnak a Károli Gáspár Református Egyetem adott helyet május 16-án. A névtani terminológia problémakörét körüljáró rendezvényen 5 előadás hangzott el, amelyeket kerekasztal-beszélgetés egészített ki.

b) A Magyar társasági tagozat május 26-án tizenötödik alkalommal rendezte meg a Simonyi Zsigmond helyesírási verseny Kárpát-medencei döntőjét öt országból érkező több mint 300 diák és pedagógus részvételével. A Társaság keretében működő Szemere Gyula anyanyelv-pedagógiai kutatócsoport tagjai közül többen bekapcsolódtak az ELTE BTK Szakmódszertani Központjában alakult tanárképzési kutatócsoportok munkájába. Az év során több alkalommal szakmai véleményt fogalmaztunk meg és küldtünk el a ta-

nárképzés átalakításával kapcsolatos minisztériumi tervezetekről, a Nemzeti alaptantervről és a kerettantervek munkaanyagáról.

3. Vidéki csoportjainktól a következő rendezvényekről kaptam tudósítást:

A debreceni csoport az idén 11 előadást tartott. Az előadók időrendben: Furkó Péter, Minya Károly, Oszlánszki Éva, M. Nagy Ilona – Boda István – Varga Teréz, Bába Barbara, Boda István Károly – Porkoláb Judit, Fehér Krisztina, Nagy Katalin, Hunyadi László – Szekrényes István – Abuczki Ágnes – Bódog Alexa, Csátár Péter, Tóth Valéria.

A speciális névtani találkozók közé sorolhatjuk a május 30-a és június 2-a között immár hetedik alkalommal megtartott helynévtörténeti szemináriumot is, amelyet a Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszéke, illetőleg a Társaság debreceni csoportja és névtani tagozata szervezett meg. A helyszín az Egyetem síkfőkúti alkotóháza volt. Az előadásokat a hagyományoknak megfelelően a Helynévtörténeti tanulmányok soron következő kötete tartalmazza majd.

A Társaság szege di csoportja 2012. február végén Gyulán rendezte meg az Implom József középiskolai helyesírási verseny Kárpát-medencei döntőjét. Az immár 25. alkalommal sorra kerülő rendezvényt Kányádi Sándor költő köszöntötte a megnyitón. A döntőn a Nemzeti Tankönyvkiadó segítségével szakmai továbbképző előadások kerültek sorra. Ennek előadói Balázs Géza, Heltainé Nagy Erzsébet, Benkes Zsuzsa, Nagy L. János és Takács Edit voltak.

A szombathelyi csoport a tagtársak egyéni szereplésein kívül két konferencia megrendezéséről tudósított. Vörös Ferenc szervezésében 2012. június 4-én Sárvaron zajlott le „A nyelvöldrajztól a névföldrajzig III.” című konferencia. A 14 előadás a családnevek, a helynevek, a nyelvjárások, néprajz és a művelődéstörténet összefüggéseivel foglalkozott. (A konferenciakötet novemberben meg is jelent.) Pusztay János irányításával 2012. november 8–9-én került sor Szombathelyen a VII. észt–magyar kontrasztív konferenciára 10 előadó szereplésével.

A Társaság nyíregyházi csoportja a Nyíregyházi Főiskola Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézetével karöltve november 15-én szintén konferenciát szervezett a magyar tudomány napja alkalmából. A rendezvényen a következő tagtársaink tartottak előadást: P. Lakatos Ilona, T. Károlyi Margit, Iglai Edit, Minya Károly, Pethő József, Mizser Lajos, Bényei Ágnes, Sebestyén Zsolt.

A Heves megyei csoport két tudományos előadás megrendezéséről adott hírt, ezek az Eszterházy Károly Főiskolával közös szervezésben valósultak, illetve valósulnak meg: május 2-án Őrsi Tibor tartott előadást, ma pedig Domonkosi Ágnes kerül sorra Egerben.

4. Saját kiadványaink között első helyen szólunk a Társaság folyóiratáról, a Magyar Nyelvről. A lap a szűkös pályázati lehetőségek és korlátozott mértékű akadémiai támogatás mellett változatlan terjedelemben jelenik meg. A negyedik szám munkálatai most folynak.

A Névtani Értesítő a 34. számát készül megjelentetni, az Anyanyelv-pedagógia internetes folyóirat az ötödik évfolyamába lépett, megjelenése folyamatos. Mindkét kiadvány a súlyosbodó pénzügyi feltételek ellenére változatos tartalommal, magas színvonalon képviseli a szakterületét.

A nehéz anyagi helyzet, a tovább mélyülő gazdasági válság a könyvkiadásunkra is komoly terheket ró. Már évtizedek óta csak olyan kiadványok megjelentetését vállaljuk, amelyeknek a nyomdaköltségét a szerző, illetve szerkesztő már valahonnan – főleg pályá-

zati keretből vagy más intézmények bevonásával – előteremtette. A Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai sorozat az idén két számmal gyarapodik. Ahogy említettem, 237. sorszámmal, Ördög Ferenc szerkesztésében napvilágot látott az „Emlékezés Pais Dezső születésének 125. évfordulóján (Zalaegerszeg, 2011. november 11.)” című kötet, amely a zalaegerszegi József Attila Városi Könyvtár és egy magát megnevezni nem kívánó tagtársunk támogatásával jelenhetett meg. A kötet nemcsak az emlékülés köszöntőit és tudományos előadásait tartalmazza (a társasági előadók Kiss Jenő, Pusztai Ferenc és Ördög Ferenc voltak), hanem a Pais-díjasokkal készült sajtóinterjúkat is. Az MNyTK. soron következő, 238. számának a munkálatai most zajlanak. A Magyar Nyelv idei 2., Benkő-émlékszámának javított és bővített kötetét vehetik hamarosan kézbe az érdeklődők. A kötet címe: „Benkő Loránd emlékezete”. A szerkesztők Kiss Jenő és Juhász Dezső. A kötet kiadását a Magyar Tudományos Akadémia is támogatta. Köszönet mindkét kötet anyagi és szellemi pártfogóinak! – A kiadványok kapcsán említtem meg, hogy Társaságunk könyvadományokkal szokta támogatni a határon túli hungarológiai műhelyeket és kutatókat, valamint néhány egyetem és intézmény nyelvészeti könyvtárát. Örömmel járulunk hozzá könyv- és folyóirat-adományokkal az anyanyelvi versenyek díjazásához is (pl. helyesírási vagy szónokverseny).

5. Mind a pályázatok lebonyolításában, mind pedig a Társaság pénzügyi és adminisztrációs ügyeinek vitelében nélkülözhetetlen szerepet játszik Bakonyiné Tóth Gabriella szervezőtitkárunk, akinek a nehéz anyagi és pályázati feltételek közepette is helyt kell állnia. Köszönjük odaadó munkáját.

6. Néhány szó a tagfelvételről. Tavaszi és őszi választmányi üléseinken 14 új tagot vettünk fel. Minden tagtársamat arra kérem, hogy buzdítsa a fiatalokat, egyetemi hallgatókat, doktoranduszokat, illetve a tanár kollégákat vagy könyvtárosokat, akik szívügyüknek tekintik a magyar nyelv sorsát, hogy jelentkezzenek Társaságunk soraiba.

7. Elhunyt tagtársaink közül név szerint is megemlítem Bereczki Gábort és Szépe Györgyöt. Elhunyt kollégáink, tagtársaink emlékét tisztelettel és kegyelettel megőrizzük. Nyugodjanak békében!

8. Ez alkalommal is szeretném felhívni a figyelmet társasági honlapunkra (www.mnyt.hu), ahol igyekszünk mindig friss információkkal szolgálni. Működik a honlapja folyóiratainknak és tagozatainknak is. A friss hírek közé tartozik, hogy a múlt heti közönségsvivés nyomán Grétsy László tagtársunk, az ELTE professor emeritusa megkapta a Prima Primissima díjat. A Társaság vezetősége és tagsága nevében szívből gratulálok a szép elismeréshez! – Februárban a Semmelweis Egyetemen nyújtotta át elnökünk a Társaság díszoklevelét dr. Bősze Péternek, a Magyar Orvosi Nyelv folyóirat alapítójának és főszerkesztőjének a magyar orvosi nyelv művelése és egyetemi oktatása ügyében végzett példamutató tevékenysége elismeréséül.

Beszámolóm végén kívánok minden tagtársunknak kellemes ünnepeket, azt követően pedig jó munkát, sok sikert és örömeinkben gazdag új esztendő! Kérem jelentésem elfogadását.

3. A közgyűlés a főtitkári jelentést egyhangúlag elfogadta. Ezután Kugler Nóra ismertette a számvizsgáló bizottság jelentését. A bizottság ellenőrizte a Társaság iratait, és azokat rendben találta. A közgyűlés a jelentést egyhangúlag elfogadta. Ezután Gerstner Károly olvasta fel a pénztárosi jelentést:

A Magyar Nyelvtudományi Társaság közhasznúvá válásával más számviteli törvények hatálya alá került (más könyvvezetési szabály vonatkozik ránk), ezért a törvénynek megfelelően a Társaságnak a közhasznúsági jelentését 2013. május 31-ig kell letétbe helyezni a Fővárosi Törvényszéken, illetve a Társaság honlapján közzétenni. A jogszabály – többek között – a beszámoló közzétételével kapcsolatban is új szabályokat állapít meg, melyeket már a 2011. évre vonatkozóan elkészített beszámolóval, közhasznúsági jelentéssel kapcsolatban is alkalmazni kellett.

A közhasznúsági jelentés alapja a gazdálkodásról a számviteli törvénynek és a kapcsolódó előírásoknak megfelelően egyszerűsített éves beszámoló összeállítás. A jelentés szerves részét képezi a 2012. december 31. fordulónappal lezárt mérleg és eredménykimutatás, melyben a pénzügyi eszközöket is fel kell tüntetni. A pénzügyi mérleg csak a naptári év fordulónapjával zárható le.

Az azonban sajnós nyilvánvaló, hogy a Társaság tagdíjbevételei, akadémiai támogatása és a pályázati bevételei alacsonyabbak, mint a kiadási oldalon szereplő tételek, amelyek a növekvő inflációval, továbbá az újabb és újabb felmerülő költségekkel párhuzamosan emelkedtek. A Társaság azonban folyamatosan törekszik arra, hogy kiadásait és bevételeit egyensúlyban tartsa, megőrizve működésének pénzügyi alapjait. A 2013. évben tehát a relatív pénzügyi egyensúly megtartása az egyik fontos feladat.

4. Kiss Jenő elnök megköszönte a beszámolókat és megnyitotta az utolsó napirendi pontot, a társasági díjak, kitüntetések átadását. Elmondta, hogy idén a Társaság három emlékérmét, illetve emléklakettet ítél oda a kiküldött bizottságok javaslata alapján. Ezeket méltató szavak kíséretében adta át a kitüntetetteknek (illetőleg képviselőjüknek). A Kosztolányi-emléklakettet Kemény Gábor, a Gombocz-emlékérmét Szabó Tamás Péter, a Csűry-emlékérmét Silling István kapta.

5. Kiss Jenő elnök gratulált a díjazottaknak, és kellemes ünnepeket kívánva berekesztette a közgyűlést.

Összeállította: JUHÁSZ DEZSŐ

Futaky István halálára

Futaky István, aki 1926. május 12-én született Nyírcsaholyban, Szatmár megyében és 2013. január 21-én hunyt el Göttingenben, a magyar művelődéstörténet szempontjából nevezetes német egyetemi városban vált kutatóvá, nyelvesszé, művelődéstörténésszé, a magyar egyetemjárás legismertebb németországi kutatójává.

Életének első, 1926-tól 1939-ig tartó szakaszáról, tehát gyermekkoráról maga írt egy visszaemlékező kötetet „Szalka, Szalka... Egy kelet-magyarországi gyerekkor emlékei. Egy göttingeni magyar professzor önéletrajzi regénye” címmel, mely 2003-ban jelent meg Magyarországon. Vidéki városokban és Budapesten dolgozott munkásként, tisztviselőként, majd római katolikus teológiai hallgató lett. Életútjának szomorú szakasza volt az 1953 és 1957 közötti időszak: első menekülési kísérletét Bécsben szovjet katonák hiúsították meg, s ezt a márianosztrai börtönben, majd a csolnoki bányamunkahelyen elítéltként